

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

М. В. Дубель

**ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

Вінниця
2023

УДК 351.9:33(072)
О 753

*Затверджено Вченою радою факультету
інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.*

Укладач:

Дубель М. В., д-р філософії з міжнародних економічних відносин, асистент кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Польовий М. А., д-р політичних наук, професор кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса;

Анісімова О. М., д-р економічних наук, професор, завідувач кафедри інформаційних систем управління ДонНУ імені Василя Стуса.

О 753 Основи економіки у державному управлінні: навчально-методичний посібник / укладач: М. В. Дубель. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 32 с.

Навчально-методичний посібник розроблено на основі програми з курсу «Основи економіки у державному управлінні». Містить програму курсу, лекційних занять, плани семінарських занять, тестові, творчі або практичні завдання, список рекомендованої літератури, що може бути використана для підготовки до семінарських занять, модульної контрольної роботи, іспиту та для написання наукових статей, рефератів, доповідей.

УДК 351:338.242.4(072)

© Дубель М. В., 2023

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕМА I. Теоретичні засади державного регулювання економіки	5
ТЕМА II. Методологія державного регулювання економіки	7
Тема III. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки	10
ТЕМА IV. Фінансова та грошово-кредитна політика держави	12
ТЕМА V. Державне регулювання цін та інфляції.....	15
ТЕМА VI. Державне регулювання підприємницької діяльності	17
ТЕМА VII. Державне регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності.....	21
Рекомендована література до вивчення дисципліни	25
Запитання до іспиту	28

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки відбувається формування правових, економічних, соціальних основ переходу до суспільства постіндустріального типу, який орієнтовано на підвищення рівня та якості життя населення, поліпшення середовища проживання тощо. Провідну роль у таких умовах відіграє державне регулювання економіки, формування системи якого є однією з найскладніших і найважливіших проблем, що пов'язана зі специфікою національної економіки, традиціями та психологією людей.

Трансформаційні зміни, які відбуваються в суспільстві, висувають до державного управління загалом нові вимоги. Зокрема це стосується й системи управління державним сектором економіки, аналітичного забезпечення управління діяльністю державних підприємств, зміни можливостей держави як суб'єкта управління, підвищення ефективності зворотного зв'язку у комунікаційному процесі. Це пов'язано з необхідністю системної модернізації країни, зміною парадигми управління, підвищення ефективності економічного розвитку суспільства.

Під час розробки навчально-методичного посібника автор максимально враховував усі вимоги стандарту вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія вищої освіти.

Курс включає в себе: тему та зміст лекцій, тематику семінарських занять, приклади завдань, що можуть бути використані на модульних контрольних роботах (тестові, практичні та творчі завдання) і список літератури.

Навчально-методичний посібник розроблено для здобувачів вищої освіти спеціальності 052 Політологія.

ТЕМА І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Державне регулювання економіки як поняття, його система. Державне регулювання економіки з теоретичного і практичного погляду. Державна економічна політики (ДЕП). Державне регулювання економіки в широкому та вузькому розумінні. Три процедурні елементи державного регулювання економіки. Оцінка економічної кон'юнктури. Визначення економічної політики. Власне регулювання економіки. Основні підходи до визначення сутності державного регулювання економіки: функціональний, системний, антикризовий, процесний, інституціональний.

Етапи становлення та цілі державного регулювання економіки. Три основні етапи державного регулювання економіки. Етапи. I етап (XIX ст. – 10-ті роки XX ст.). Роль держави як «нічного вартового». II етап (10-ті роки – перша половина 50-х років XX ст.). Несистемне (аномально-кризове) використання державного регулювання економіки. III етап (перша половина 50-х років XX ст. – початок XXI ст.). Системне державне регулювання економіки як постійно діюча невід'ємна підсистема ринкової економіки. Ян Тінберген «Теорія економічної політики» (1952). Обсяг державних витрат; темп зміни реальної заробітної плати; рівень зайнятості; індикатор розподілу доходів; розміри інвестицій; сукупний попит; рівень виробництва; сальдо платіжного балансу. Класифікація цілей державного регулювання економіки: масштаб регулювання, рівень об'єкта регулювання, опис об'єкта регулювання, часова характеристика, результати регулювання.

Основні недоліки та принципи державного регулювання економіки. Вади держави у сфері вироблення рішень. Обмеженість доступної інформації. Недосконалість політичного процесу. Бюрократизація державного апарату. Нездатність державних структур цілковито передбачати наслідки політичних рішень. Основні принципи державного регулювання економіки: об'єктивність, універсальність, законність, достатність, поступовість розвитку.

Поняття ефективності у системі державного регулювання економіки. Ефективність державного регулювання економіки. «Ефективність» загалом і «ефективність державного регулювання» зокрема. Результативність. Власне ефективність такої діяльності. Економічна ефективність. Соціальна та економічна компоненти ефективності державного регулювання економіки. Системи національних рахунків (СНР) – ВВП, ВНП, ЧНП, НД, особистий дохід (PI), дохід після сплати податків (DI), обсяг особистих споживчих витрат (C), обсяг інвестицій (I) та ін. Показники ефективності державного регулювання економіки. Сучасні індикатори оцінювання ефективності державного регулювання економіки. Індикатор якості державного управління Інституту Світового банку (WBI). Індекси конкурентоспроможності. Індекси якості бізнес-клімату. Індекс прогресу у трансформації. Якість життя та людський розвиток.

План семінарського заняття

1. Державне регулювання економіки як поняття, його система.
2. Етапи становлення та цілі державного регулювання економіки.
3. Основні недоліки та принципи державного регулювання економіки.
4. Поняття ефективності у системі державного регулювання економіки.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. Систему знань про сутність і закономірності дії та правила застосування типових методів і засобів впливу держави на перебіг соціально-економічного розвитку, спрямованих на досягнення цілей державної економічної політики, трактують як:

- а) державне регулювання економіки з теоретичного погляду;
- б) державне регулювання економіки з практичного погляду;
- в) державне регулювання економіки з методологічного погляду;
- г) державне регулювання економіки з прикладного погляду.

2. Хто започаткував комплексний аналіз і системне визначення цілей державного регулювання економіки та здійснення економічної політики держави?

- а) Дж. Кейнс;
- б) Ф.-Д. Рузвельт;
- в) А. Сміт;
- г) Я. Тінберген.

3. Універсальність як принцип державного регулювання економіки – це:

а) зарахування до сфери державного регулювання тільки тих напрямів господарювання, які не можуть забезпечити ринковими механізмами внаслідок їх неспроможності або недостатньої ефективності;

б) забезпечення дотримання в усіх процесах державного регулювання вимог об'єктивних закономірностей та реальних можливостей розвитку економічних систем;

в) необхідність поступової заміни адміністративних методів державного регулювання правовими та економічними;

г) можливість використовувати напрацювання науки державного регулювання в усіх сферах управлінської діяльності.

4. Індикатор якості державного управління Інституту Світового банку (WBI) та Індекси конкурентоспроможності належать до сучасних індикаторів оцінювання:

- а) ефективності державного регулювання економіки;
- б) результативності державного регулювання економіки;

- в) продуктивності державного регулювання економіки;
- г) економічності державного регулювання економіки.

5. Вкажіть неправильне визначення принципів державного регулювання економіки:

- а) певні критерії ефективності її запровадження;
- б) норми, правила поведінки, за якими діють його суб'єкти відповідно до соціально-економічних умов, що склалися у суспільстві;
- в) істотні, стійкі закономірності, відношення або зв'язки державно-управлінської діяльності, висловлені у вигляді фундаментальних, науково обґрунтованих і законодавчо закріплених положень;
- г) форми впливу держави на економіку.

ТЕМА II. МЕТОДОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Система методів, форми та механізми державного регулювання економіки.

Класифікація методів державного регулювання економіки. Методи прямого та непрямого впливу державного регулювання економіки. Нормативно-правові акти, заборона, дозвіл, примус, ліцензії, патенти, стандарти. Макроекономічні плани, цільові комплексні програми, державні замовлення, централізовано встановлені ціни, нормативи, квоти, ліміти, державні бюджетні витрати. Правові, адміністративні, організаційні, економічні методи впливу державного регулювання економіки. Механізми регулювання підприємницької діяльності, регулювання грошово-кредитної і бюджетно-фінансової сфер, інвестиційно-інноваційної діяльності. Державне замовлення (державний контракт), державне прогнозування, макроекономічне планування, державне програмування економіки.

Правове регулювання у системі державного регулювання економіки.

Основні форми правового регулювання економіки в Україні. Конституція України. Закони України, що приймає Верховна Рада України. Укази і розпорядження Президента України. Постанови та інші акти Верховної Ради України. Постанови, декрети і розпорядження Кабінету Міністрів України. Нормативні акти центральних органів виконавчої влади (міністерств і відомств). Нормативні акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Питання державного регулювання економіки, які регламентують закони України. Конкретно правові методи регулювання.

Адміністративні методи державного регулювання економіки. Використання системи держзамовлень та держконтрактів. Застосування державного примусу, санкцій і штрафів, ліцензій, дозволів, заборон, квот тощо. Запровадження норм і стандартів, які регламентують вимоги до якості робіт, послуг, продукції,

до організації виробничих процесів, операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках. Випадки, коли доцільне адміністративне регулювання. Адміністративні методи можуть застосовуватися у сферах, які не охоплені ринком, але залежать від нього: використання національного багатства, боротьба з монополізмом, розв'язання проблем екології, соціальне забезпечення та визначення і підтримування мінімально допустимих параметрів життя населення, захист національних інтересів у системі світогосподарських зв'язків, розробка стандартів і контроль за їх дотриманням, забезпечення дотримання правил підприємництва і фінансово-кредитної діяльності, виконання регіональних та державних програм.

Економічні методи державного регулювання економіки та їх характеристики. Засоби грошово-кредитної політики. Засоби бюджетно-податкової політики. Засоби зовнішньоторговельної політики. Комплекс засобів економічного програмування. Держсектор економіки та державне підприємство. Засоби регулювання міграції капіталів. Грошова емісія. Норма обов'язкових резервів. Ставка міжбанківського кредиту. Операції НБУ з держоблігаціями на ринку цінних паперів. Суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, база оподаткування, податкова ставка, пільгові режими оподаткування, трансферти, системи, види і типи податків. Засоби стимулювання експорту: податкові пільги експортерам, гарантування експортних кредитів, дво- і багатосторонні економічні угоди, регулювання валютного курсу, розробка і здійснення спеціальних цільових програм. Засобами регулювання імпорту є: митне оподаткування (ставки податків на імпорт), валютний курс, кількісні обмеження на ввіз зарубіжних товарів і послуг. Способи державного регулювання економічного розвитку: автоматичні регулятори; антициклічне регулювання; державне програмування.

Моделі державного регулювання економіки. Американська, французька, японська, шведська, південнокорейська моделі державного регулювання, в основі яких економічний лібералізм. Теоретичні моделі державного регулювання: кейнсіанські (неокейнсіанські, посткейнсіанські), монетарні, неокласичні, неоліберальні, інституційні. «Новий курс» адміністрації Ф.-Д. Рузвельта. Порівняльна характеристика моделей державного регулювання економіки. Ознаки моделей державного регулювання економіки.

План семінарського заняття

1. Система методів, форми та механізми державного регулювання економіки.
2. Правове регулювання у системі державного регулювання економіки.
3. Адміністративні методи державного регулювання економіки.
4. Економічні методи державного регулювання економіки та їхня характеристика.
5. Моделі державного регулювання економіки.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. Способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їх діяльності відповідно до національної економічної політики називають:

- а) інструментами;
- б) методами;
- в) методикою;
- г) моделями державного регулювання економіки.

2. Методи, що реалізуються через адміністративно-правові акти і стосуються регламентації та зміни організаційного аспекту самої господарської діяльності та взаємодії різних суб'єктів між собою щодо вирішення різноманітних економічних питань і проблем, називають:

- а) адміністративними;
- б) правовими;
- в) організаційними;
- г) економічними.

3. Визначені державою частки у виробництві, експорті, імпорті, споживанні тощо товарів та послуг для суб'єктів господарювання, які запроваджують з метою захисту вітчизняного ринку, стабілізації цін на внутрішньому ринку, створення конкурентного середовища, прийнято називати:

- а) нормами;
- б) нормативами;
- в) квотами;
- г) стандартами.

4. Єдині норми, які встановлюють за типами, марками, параметрами, розмірами і якістю виробів, а також за величинами вимірювань, методами випробування та контролю, правилами пакування, маркування і зберігання продукції, технології виробництва тощо, дотримання яких є обов'язковим для усіх суб'єктів господарювання, називають:

- а) нормативами;
- б) стандартами;
- в) квотами;
- г) зразками.

5. Формування якої моделі державного регулювання економіки пов'язують насамперед із потребою знаходження адекватних засобів виходу з тяжкої кризи 1929–1933 рр., яка охопила більшість індустриальних країн?

- а) кейнсіанської;
- б) монетарної;

- в) економічного лібералізму;
- г) економічного дирижізму.

ТЕМА III. ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Об'єкти державного регулювання економіки та їх характеристика.

Класифікація об'єктів державного регулювання економіки. Об'єкти державного регулювання: економіка країни загалом або її окремих галузей, сфер, секторів, регіонів, областей, міст, районів; економічні умови, процеси (економічний цикл, інвестиційні та інноваційні процеси, грошовий обіг, інфляція, ціни, платіжний баланс, державний бюджет, зайнятість, процеси роздержавлення, приватизації, демонополізації, виробництва, розподілу, обміну і споживання); секторальна, галузева, регіональна, відтворювальна, соціальна структури господарства; економічні відносини (виробничі, трудові, розподільчі, соціальні).

Система органів (суб'єкти) державного регулювання економіки. Суб'єкти державного регулювання економіки в Україні: органи державної, місцевої і судової влади, побудовані за ієрархічним принципом, а також центральний (Національний) банк. Центральна ланка суб'єктів державного регулювання макроекономічного рівня в Україні: Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів, Конституційний Суд. Центральні органи державної виконавчої влади (міністерства, державні комітети, центральні органи зі спеціальним статусом) та урядові органи у їх складі, Генеральна прокуратура, Верховний Суд, Вищі спеціалізовані суди (з розгляду цивільних та кримінальних справ, господарський, адміністративний).

Президент України, його правовий статус і функції у сфері державного регулювання економіки. Президент як Гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Президент здійснює свої конституційні повноваження через вертикаль влади, до складу якої входять: Адміністрація Президента, Консультативна рада, Рада національної безпеки і оборони та місцеві адміністрації. Функції Президента згідно зі статтею 106 Конституції України.

Верховна Рада України та її повноваження стосовно питань державного регулювання економіки. Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган державної влади України, що уповноважений приймати закони. Голова Верховної Ради України. Повноваження та завдання Верховної Ради України. У своїй діяльності ВРУ керується Конституцією України, Законами України, Регламентом ВРУ (який приймають відповідним законом), Законом про вибори народних депутатів, а також міжнародними Актами.

Кабінет Міністрів України, його правовий статус і функції у сфері державного регулювання економіки. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади України. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віцепрем'єр-міністр, три віцепрем'єр-міністри, міністри. Функції Кабінету Міністрів України.

Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Анти-монопольний комітет України. Державний комітет телебачення і радіомовлення України. Фонд державного майна України. Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації. Національне агентство України з питань державної служби (Нацдержслужба України).

План семінарського заняття

1. Об'єкти державного регулювання економіки та їх характеристика.
2. Система органів (суб'єкти) державного регулювання економіки.
3. Президент України, його правовий статус і функції у сфері державного регулювання економіки.
4. Верховна Рада України та її повноваження стосовно питань державного регулювання економіки.
5. Кабінет Міністрів України, його правовий статус і функції у сфері державного регулювання економіки.
6. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Тестові, творчі або практичні завдання

Влада є центральною політичною категорією. Вона дає ключ до розуміння сутності та призначення політичних рухів і самої політики. Тому розуміння сутності влади й знання форм її здійснення є однією з основних передумов ефективної політичної діяльності, дає змогу виділити політику і політичні відносини з усієї групи суспільних відносин.

1. Порівняти основні характерні ознаки влади як соціального явища і політичної влади.
2. Дати відповідь на питання про спільне і відмінне між політичною і державною владою.
3. Звернути увагу на фактори легітимізації влади.
4. Розкрити її функції в життєдіяльності суспільства.
5. Порівняти основні ознаки різновидів політичних режимів (тоталітарного, авторитарного, демократичного).
6. Розглянути реалізацію народовладдя в демократичному суспільстві.
7. Визначити сутність та умови функціонального розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову.

ТЕМА IV. ФІНАНСОВА ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Сутність фінансової системи країни. Основними елементами державної фінансової політики є: політика державних видатків; фіскальна політика. Два типи державної фінансової політики: дискреційна, тобто безпосередня, яку здійснюють за допомогою прямих засобів впливу, як-от держконтракт, держзамовлення, державні інвестиції, соціальні трансферти, зміни у податковому регулюванні, фінансування державних програм або громадських робіт тощо – автоматична, на основі так званих стабілізаторів (податків, соціальних виплат тощо).

Державний бюджет і його характеристика. Бюджетний Кодекс України. Доходи Державного бюджету формують із податків, акцизних зборів і мита, надходжень від державної власності і державного підприємництва, внесків у державні цільові фонди соціального страхування, інших доходів, установлених законодавством України і віднесених до доходів Державного бюджету. Міністерство фінансів України. Міністерство економічного розвитку та торгівлі. Державна фінансова інспекція України. Державна казначейська служба України. Міністерство доходів і зборів України, що є правонаступником Державної податкової служби України та Державної митної служби України. Пряме фінансування закупівель товарів та послуг, оплати праці держслужбовців, соціальних виплат, обслуговування державного боргу тощо. Прямі державні інвестиції та чисте кредитування шляхом надання позик і придбання акцій. Дотації, субсидії, субвенції. Профіцит (надлишок) і дефіцит бюджету. Цільові (спеціальні) загальнодержавні фонди як складник Державного бюджету України: фонди соціального страхування (страхування від безробіття і на випадок тимчасової втрати працездатності унаслідок хвороби, народження дитини тощо); фонд сприяння зайнятості населення; пенсійний фонд.

Податкове регулювання у системі державного регулювання економіки. Елементи оподаткування. Платник податків або суб'єкт податку – юридична або фізична особа, на яку чинним законодавством покладене зобов'язання платити податок або податки. Об'єкт податку – дохід або майно, на яке нараховують податок. Податкова база – сума, з якої стягують податок. Податкова ставка – частина податкової бази, яку платник податків зобов'язаний виплатити у вигляді того або іншого податку. Податкові пільги – зменшення податкових ставок або цілковите звільнення від податків. Податкові платежі – види та групи податків. Податковий тягар – величина податкової суми. Види податкових систем. Класична система подвійного оподаткування. Система повного звільнення прибутку корпорацій від податків. Система зниження оподаткування на рівні компанії, за якої прибуток, що розподіляють, оподатковують за дещо нижчою ставкою корпоративного податку. Система зниження оподаткування на рівні акціонерів, коли акціонерів частково звільняють від сплати податку на прибуток, отриманий завдяки дивідендам. Класифікація податків залежно від методів визиску. Класифікація податків залежно

від бюджетного устрою та спрямування податків. Класифікація податків за рівнем бюджетної системи (за рівнем стягнення, масштабом дії). Класифікація податків за формою оподаткування (залежно від розміру ставки податку).

Поняття, цілі та засоби грошово-кредитної політики. Стимулювання ділової активності. Створення умов мотивації інвестицій та виробництва. Здійснення заходів щодо недопущення розвитку інфляційних процесів. Реалізації платіжного і торгового балансів. Формування валютних курсів. Регулювання переливання коштів (капіталу). Зміцнення фінансово-кредитної та грошової систем. Стимулювання підприємництва. Два типи грошово-кредитної політики. «Політика дорогих грошей». «Політика дешевих грошей». Загальні принципи грошово-кредитної політики. Засоби (регулятори) грошово-кредитної політики. Засоби прямого впливу: грошова емісія; встановлення межі кредиту Національного банку, який надають урядовим та банківським установам; пряме регулювання позичкових операцій банків; операції з ОВДП тощо. Засоби опосередкованого впливу: ставка міжбанківського кредиту, рефінансування комерційних банків, процентна політика; норма обов'язкових резервів; операції Нацбанку з держоблігаціями на ринку цінних паперів; дисконтна валютна політика, валютні інтервенції.

Грошово-кредитна інфраструктура. Двоярусна побудова грошово-кредитної системи. 1-й ярус займає центральний (Національний) банк, який несе всю повноту відповідальності за стан грошового обігу у країні; 2-й ярус – це інші державні та недержавні комерційні банки різних видів і форм власності, серед яких можна виокремити прості комерційні, іпотечні (дають гроші під заставу нерухомості), інноваційні (кредитують розробку й освоєння технологічних нововведень), інвестиційні банки. Розробка і впровадження разом з урядом ефективної грошово-кредитної політики. Здійснення грошової емісії та контроль за грошовим обігом. Здійснення міжбанківських розрахунків. Кредитування комерційних банків та уряду. Регулювання, нагляд та контроль за діяльністю комерційних банків та інших кредитних організацій. Захист інтересів вкладників та кредиторів. Здійснення валютного регулювання і забезпечення конвертованості національної валюти. Зберігання та регулювання золотовалютних резервів. Управління державним боргом.

План семінарського заняття

1. Сутність фінансової системи країни.
2. Державний бюджет і його характеристика.
3. Податкове регулювання у системі державного регулювання економіки.
4. Поняття, цілі та засоби грошово-кредитної політики.
5. Грошово-кредитна інфраструктура.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. Фінансову політику, яку здійснюють за допомогою таких прямих засобів впливу (держконтракт, держзамовлення, державні інвестиції, соціальні трансферти, зміни у податковому регулюванні, фінансування державних програм або громадських робіт тощо), називають:

- а) дискреційна;
- б) автоматична;
- в) монетарна;
- г) фіскальна.

2. Згідно з Бюджетним Кодексом України, бюджет трактують як:

а) річний кошторис державних видатків і джерел їх фінансового покриття;
б) план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду;

в) грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держави, адміністративно-територіальної одиниці (області, району, міста, села), підприємства, установи за певний період;

г) система грошових відносин, яка виникає між державою, з одного боку, і релігійними організаціями, підприємствами, фірмами, організаціями та населенням, з іншого, з метою формування та використання централізованого фонду грошових ресурсів для задоволення духовних суспільних потреб.

3. Головними суб'єктами фінансово-бюджетного регулювання є:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Міністерство економічного розвитку та торгівлі;
- в) Міністерство доходів і зборів України;
- г) усі відповіді правильні.

4. Асигнування з Державного бюджету, яке здійснюють на безповоротній і безоплатній основі з метою збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, покриття касових збитків окремих держпідприємств, називають:

- а) субвенціями;
- б) дотаціями;
- в) трансфертами;
- г) субсидіями.

5. За суб'єктом оподаткування вирізняють:

- а) прями, непрямі, умовно-прямі податки;
- б) пропорційні, прогресивні, регресивні та змішані податки;

- в) податки з фізичних та юридичних осіб;
- г) податки, які сплачують у місцеві бюджети за місцем розташування платника податку, та централізовані податки, які сплачують у Державний бюджет.

ТЕМА V. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ТА ІНФЛЯЦІЇ

Ціни як інструмент державного регулювання економіки. Закон України «Про ціни і ціноутворення». Функції ціни: облікова, розподільна, стимулююча і регулююча. Види цін: вільні ціни та державні регульовані ціни. Державне регулювання цін. Цілі державного регулювання цін. Розвиток національної економіки та підприємницької діяльності. Протидія зловживанню монопольним (домінуючим) становищем у сфері ціноутворення. Розширення сфери застосування вільних цін. Збалансованість ринку товарів та підвищення їх якості. Забезпечення соціальних гарантій населенню в разі зростання цін. Забезпечення необхідних економічних гарантій для виробників. Орієнтація цін внутрішнього ринку товарів на рівень цін світового ринку.

Система органів державного регулювання цін. Закони України «Про природні монополії», «Про захист економічної конкуренції», Закон України «Про ціни і ціноутворення». Забезпечення проведення державної цінової політики. Здійснення державного регулювання цін, визначення повноважень органів виконавчої влади щодо формування, встановлення та застосування цін, якщо інше не визначено законом або міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України. Визначення переліку товарів, державних регульованих цін, які затверджують відповідні органи виконавчої влади, якщо інше не визначено законом. Установлення обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання: фіксованих цін; граничних цін; граничних рівнів торговельної надбавки (націнки) та постачальницько-збутової надбавки (постачальницької винагороди); граничних нормативів рентабельності; розміру постачальницької винагороди; розміру доплат, знижок (знижувальних коефіцієнтів). Запровадження процедури декларування зміни ціни та/або реєстрації ціни.

Антиінфляційне регулювання. Види інфляції залежно від рівня змін. Помірна інфляція зростання цін до 10 % за рік, збільшення заощаджень. Галопуюча інфляція зростання цін до 20–100 і більше відсотків за рік, зменшення заощаджень; скорочення інвестицій; вивезення коштів за кордон; конвертація грошей. Гіперінфляція – інфляція зростання цін на тисячу і більше відсотків за рік; зростання вартості життя; зростання зарплат і цін; активізація спекулятивної діяльності, товарної деформації. Два основні методи усунення інфляції: скорочення бюджетного

дефіциту, регулювання цін і доходів. Три основні цілі антиінфляційного регулювання: розвиток ринкового механізму, оскільки саме ринок здатний найефективніше і найшвидше відновлювати порушений з розвитком інфляційних процесів баланс між грошовою і товарною масою; проведення глибоко продуманої політики грошового регулювання, здійснюваного насамперед центральним банком країни і спрямованої на забезпечення оптимальної зміни грошової маси; скорочення бюджетного дефіциту до рівня, що не спричиняє великомасштабних негативних змін в економіці країни. Види інфляції залежно від причин її виникнення. Прямі і непрямі методи боротьби з інфляцією. Регулювання загальної маси грошей через управління ними центральним банком. Регулювання позикового та облікового процесу комерційних банків через управління ними центральним банком. Обов'язкові резерви комерційних банків, операції центрального банку на відкритому ринку цінних паперів. Пряме і безпосереднє регулювання державою кредитів та грошової маси. Державне регулювання цін. Державне (за угодою з профспілками) регулювання заробітної плати. Державне регулювання зовнішньої торгівлі, ввезення і вивезення капіталу. Державне регулювання валютного коридору.

План семінарського заняття

1. Ціни як інструмент державного регулювання економіки.
2. Система органів державного регулювання цін.
3. Антиінфляційне регулювання.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. До найважливіших принципів ціноутворення належить принцип:

- а) справедливості, доцільності, системності, економічної вигоди, цільової участі;
- б) системності, адресності, наукової доцільності, контролю за дотриманням цін;
- в) наукової обґрунтованості, цільової спрямованості, безперервності процесу ціноутворення, доцільності і справедливості;
- г) наукової обґрунтованості, цільової спрямованості, безперервності процесу ціноутворення, єдності процесу ціноутворення та контролю за дотриманням цін.

2. Фіксована ціна – це:

- а) обов'язкова для застосування суб'єктами господарювання ціна, встановлена Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень;
- б) ціна, встановлена на основі перетину кривої попиту і пропозиції;
- в) ціна, встановлена Указом Президента України;
- г) ціна, встановлена Постановою Верховної Ради України.

3. Основними функціями Держцінінспекції України є:

а) виконання контрольних-наглядових функцій за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного спостереження у сфері ціноутворення, запобігання порушенням у сфері ціноутворення;

б) виконання консультативних функцій за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного спостереження у сфері ціноутворення, запобігання порушенням у сфері ціноутворення;

в) виконання контрольних-наглядових функцій за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного спостереження у сфері ціноутворення, фіксація порушень у сфері ціноутворення;

г) виконання контрольних-наглядових функцій за дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення громадського контролю у сфері ціноутворення, запобігання порушенням у сфері ціноутворення.

4. За помірної інфляції спостерігають:

а) зростання цін до 10 % за рік та збільшення заощаджень;

б) зростання цін до 10 % за рік та зменшення заощаджень;

в) зростання цін до 100 % за рік та збільшення заощаджень;

г) зростання цін до 70 % за рік та збільшення заощаджень.

5. Мета антиінфляційного регулювання економіки полягає у:

а) встановленні контролю за доходами і видатками державного бюджету;

б) регулюванні грошової маси в країні;

в) встановленні контролю за інфляцією і досягненні прийнятних для вітчизняної економіки темпів її зростання;

г) встановленні контролю за інфляцією та регулюванні бюджетних видатків.

ТЕМА VI. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття підприємництва та принципи його здійснення. «Три хвили» розвитку процесу наукового осмислення поняття підприємництва. «Перша хвиля» (Р. Кантільон, Й. Тюнен, Г. Мангольдт, Ф. Найт). «Друга хвиля» (Й. Шумпетер).

«Третя хвиля» (Л. Мізек, Ф. Хайєк, І. Кирцнер). Дві моделі підприємництва: класична; інноваційна. Роздержавлення, приватизація, ліквідація монополізму. Необхідність існування ринкової інфраструктури (банки, біржі, постачально-збутові організації, транспортна система тощо). Самостійність, свобода вибору і прийняття рішень. Стабільність у країні і розвиток процесу демократизації. Підвищення авторитету уряду, довіри до нього народу. Наявність сприятливого психологічного клімату серед населення. Наявність юридичних законів, які сприяють розвитку підприємництва, захищають його, підтримують. Ознаки підприємницької діяльності: самостійність; відповідальність за прийняття рішень, їх наслідки; ризик; ініціативність; активний пошук нових, оригінальних рішень; орієнтація на досягнення комерційного успіху; прагнення до збільшення прибутків. Загальні принципи господарювання. Спеціальні принципи підприємницької діяльності.

Класифікація видів та організаційних форм підприємництва. Три види підприємницької діяльності: виробниче підприємництво; комерційне підприємництво; фінансово-кредитне підприємництво. До виробничого підприємництва належать: заводи, фабрики, перукарні, кав'ярні, школи, ліцеї, агрофірми. Суб'єктами комерційного підприємництва є магазини, речові та продовольчі ринки, біржі, виставки-продажі, аукціони, торговельні бази, інші заклади торгівлі. Агентами фінансово-кредитного підприємництва є комерційні банки, фондові біржі, окремі фірми. Особлива форма фінансово-кредитного підприємництва страхове підприємство. Три види страхування: страхування життя і здоров'я, майна, відповідальності. Організаційно-правова форма підприємництва. Підприємницькі товариства. Непідприємницькі товариства. Товариства з обмеженою відповідальністю. Публічні (ПуАТ) і приватні (ПрАТ) товариства. Підприємства з іноземними інвестиціями. Державне комерційне підприємство.

Державна політика у сфері підприємництва. Державне регулювання підприємницької діяльності. Побудова сучасного механізму регулювання підприємницької діяльності. Пряме регулювання підприємницької діяльності. Формування нормативно-правової бази. Непряме регулювання підприємницької діяльності. Державне замовлення. Ліцензування, патентування і квотування. Сертифікація та стандартизація. Застосування нормативів та лімітів. Регулювання цін і тарифів. Надання інвестиційних, податкових та інших пільг. Надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

План семінарського заняття

1. Поняття підприємництва та принципи його здійснення.
2. Класифікація видів та організаційних форм підприємництва.
3. Державна політика у сфері підприємництва.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. Яке із нижченаведених тверджень є правильними щодо визначення підприємництва?

а) підприємництво – це самостійна, ініціативна, на власний ризик і під свою майнову відповідальність діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою одержання прибутку, а також інших вигод;

б) підприємництво – це колективна, на власний ризик і під свою майнову відповідальність діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою одержання прибутку, а також інших вигод;

в) підприємництво – це самостійна, ініціативна, на власний ризик і під державну майнову відповідальність діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою одержання прибутку, а також інших вигод;

г) підприємництво – це самостійна, ініціативна, на власний ризик і під свою майнову відповідальність діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою зростання конкуренції.

2. Яке із нижченаведених тверджень є правильним щодо визначення підприємництва як економічної категорії?

а) підприємництво як економічна категорія – особливий тип господарювання, де головним суб'єктом є підприємець, який раціонально поєднує (комбінує) фактори виробництва на інноваційній основі і власній відповідальності, організовує і керує виробництвом з метою одержання підприємницького доходу;

б) підприємництво як економічна категорія – особливий тип організації, де головним суб'єктом є менеджер, який раціонально поєднує (комбінує) фактори виробництва на інноваційній основі і власній відповідальності, організовує і керує виробництвом з метою одержання підприємницького доходу;

в) підприємництво як економічна категорія – особливий тип господарювання, де головним суб'єктом є менеджер, який раціонально поєднує (комбінує) фінансові ресурси на інноваційній основі і власній відповідальності, організовує і керує виробництвом з метою одержання підприємницького доходу;

г) підприємництво як економічна категорія – це особливий тип економічної системи, де головним суб'єктом є підприємець, який раціонально поєднує (комбінує) фактори виробництва на інноваційній основі і власній відповідальності, організовує і керує виробництвом з метою одержання підприємницького доходу.

3. Фінансово-кредитне підприємництво – це:

а) вид підприємницької діяльності, спрямований на виробництво продукції, послуг, інформації, які підлягають реалізації споживачем;

б) діяльність, пов'язана з обміном, розподілом та споживанням товарів і послуг;

- в) діяльність, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний товар – гроші, іноземна валюта, цінні папери;
- г) жоден із варіантів не є правильним.

4. Товариством з обмеженою відповідальністю є:

а) товариство, засноване однією або кількома особами, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких визначено статутом. Учасники товариства солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за його зобов'язаннями своїм майном у розмірі, який встановлено статутом товариства і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладу;

б) товариство, в якому разом з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном (повними учасниками), є один чи кілька учасників (вкладників), які несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах сум зроблених ними вкладів та не беруть участі в діяльності товариства;

в) засноване одним або кількома особами товариство, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких встановлено статутом; учасники товариства не відповідають за його зобов'язаннями і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості власних вкладів;

г) господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчують акції.

5. Під прямим державним регулюванням підприємницької діяльності розуміють:

а) безпосередній вплив держави на суб'єктів господарювання шляхом розпоряджень, встановлення квот, тарифів, які є необхідними для виконання;

б) вплив на об'єкт керування через створення певної ситуації, внаслідок чого буде досягнуте таке положення керованого, яке необхідно для держави;

в) безпосередній вплив держави на суб'єктів господарювання за допомогою податкової політики;

г) безпосередній вплив держави на суб'єктів господарювання за допомогою монетарної політики.

ТЕМА VII. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття інвестицій і роль держави в інвестиційному процесі. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (стаття 1). Кошти, цільові банківські вклади, паї, акції й інші цінні папери; рухоме і нерухоме майно. Майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом і іншими видами інтелектуальних цінностей. Сукупність технічних, технологічних, комерційних і інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідного для організації того або іншого виду виробництва, проте не запатентованого («ноу-хау»). Права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, устаткуванням, а також інші майнові права. Основні характеристики інвестицій. Інвестиційний процес. Взаємозв'язок інвестиційного процесу і зростання економіки. Головна мета інвестиційного процесу. До основних суб'єктів інвестиційного процесу в національній економіці належать: держава; населення; підприємства, що діють; банки й інші фінансові інститути; іноземні інвестори. Інвестиційна політика. Цілі та завдання державної інвестиційної політики. Базовий склад елементів державної інвестиційної політики. Базові функції державної інвестиційної політики. Інвестиційний клімат держави. П'ять груп чинників, під впливом яких формується інвестиційний клімат.

Система державного регулювання інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає: управління державними інвестиціями; регулювання умов інвестиційної діяльності; контроль за здійсненням інвестиційної діяльності всіма інвесторами та іншими учасниками інвестиційної діяльності. Методи управління державними інвестиціями: планування, визначення умов і виконання конкретних дій з інвестування бюджетних і позабюджетних коштів. Напрями державного регулювання інвестиційної діяльності. Подання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; державних норм та стандартів; застосування заходів щодо розвитку та захисту економічної конкуренції; роздержавлення і приватизації власності; визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами; політики ціноутворення; проведення державної експертизи інвестиційних програм та проєктів будівництва. Нормативне регулювання – встановлення правил організації та здійснення інвестування в Україні за участю суб'єктів, що функціонують на базі будь-яких форм власності. Поточне управління сферою інвестування (видача дозволів і ліцензій, реєстрація іноземних інвестицій чи окремих видів договорів інвестиційного характеру, проведення державної експертизи інвестиційних проєктів). Контроль (перевірка відповідності діяльності інвесторів, виконавців та інших учасників інвестиційних відносин встановленим правилам, нормам і нормативам, виявлення правопорушень та застосування до

порушників заходів впливу з метою усунення негативних наслідків неправомірної поведінки та відновлення попереднього – до вчинення правопорушення – стану інвестиційних відносин). Програмування та прогнозування (залежно від сфери інвестування – державний сектор економіки чи інші сектори). Форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Стратегія активного втручання держави в інвестиційну діяльність. Стратегія децентралізованого регулювання інвестиційної діяльності.

Показники економічної ефективності інвестицій. Рівень цілей інвестора, характер і тимчасовий період урахування результатів і витрат, мета використання показників. Показники народногосподарської, бюджетної і комерційної ефективності. Показники економічної ефективності. Показники фінансової ефективності. Показники ресурсної ефективності. Показники соціальної ефективності. Показники екологічної ефективності. Показники ефективності, які розраховують за розрахунковий період; показники річної ефективності. Тривалість інвестиційного періоду, термін служби об'єкта і технологічного устаткування, ступінь достовірності вихідної інформації, вимоги інвесторів. Показники загальної (абсолютної) і порівняльної (відносної) ефективності.

Державне регулювання інноваційних процесів. Основні характеристики інновацій. Інноваційний процес. Розширена класифікація інновацій. Стадії інноваційного процесу: 1) виникнення ідеї нововведення; 2) дослідження можливості розробки ідеї нововведення; 3) сертифікація (патентування) ідеї нововведення; 4) формування концепцій впровадження ідеї нововведення; 5) наукове й техніко-економічне обґрунтування нового продукту або технології; 6) експериментальне освоєння зразків нового продукту або технології; 7) аналіз потенційних ринків можливої реалізації нового продукту або технології; 8) пробний маркетинг нового продукту або технології; 9) доведення до промислового виробництва; 10) одержання нового продукту у необхідному обсязі для його комерціалізації. Три форми інноваційного процесу: натуральна – простий внутрішньоорганізаційний інноваційний процес; товарна – простий міжорганізаційний інноваційний процес; комбінована – розширений інноваційний процес. Інноваційна політика держави. Основна мета державної інноваційної політики. Засобами державного регулювання інноваційної діяльності є: експертиза та реєстрація інноваційних проєктів; реєстрація інноваційних структур; надання фінансової підтримки.

План семінарського заняття

1. Поняття інвестицій і роль держави в інвестиційному процесі.
2. Система державного регулювання інвестиційної діяльності.
3. Показники економічної ефективності інвестицій.
4. Державне регулювання інноваційних процесів.

Тестові, творчі або практичні завдання

1. Згідно з українським законодавством інвестиціями є:

- а) усі види майнових та інтелектуальних цінностей;
- б) виключно капітальні вкладення;
- в) виключно фінансові вкладення;
- г) інтелектуальні вкладення.

2. Вкажіть один із видів цінностей, під якими розуміють поняття інновації:

а) кошти, цінні папери; майнові права, що впливають з авторських прав, досвіду та інтелектуальних цінностей; права користування землею, водою, природними ресурсами; сукупність технічних та економічних знань у формі документації, навичок, виробничого досвіду, необхідних для організації виробництва товарів та послуг, але не запатентованих (ноу-хау);

б) кошти, цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будівлі, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права, що впливають з авторських прав, досвіду та інтелектуальних цінностей; права користування землею, водою, природними ресурсами; сукупність технічних та економічних знань у формі документації, навичок, виробничого досвіду, необхідних для організації виробництва товарів та послуг, але не запатентованих (ноу-хау);

в) кошти, цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будівлі, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); права користування землею, водою, природними ресурсами; сукупність технічних та економічних знань у формі документації, навичок, виробничого досвіду, необхідних для організації виробництва товарів та послуг, але не запатентованих (ноу-хау);

г) кошти; рухоме та нерухоме майно (будівлі, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права, що впливають з авторських прав, досвіду та інтелектуальних цінностей; права користування землею, водою, природними ресурсами.

3. Хто може виступати суб'єктом інвестиційного процесу?

а) виробничо-господарські утворення, фінансово-кредитна система, держава через відповідні інститути;

б) фінансово-кредитна система, держава через відповідні інститути, іноземні підприємства;

в) виробничо-господарські утворення, фінансово-кредитна система, приватні особи;

г) виробничо-господарські утворення, держава через відповідні інститути.

4. Дайте визначення терміна «інноваційне підприємство» згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність»:

- а) традиційні функціональні науково-технічні відділи;
- б) підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 % його загального обсягу продукції і (або) послуг;
- в) ризик фірми для реалізації інноваційних проєктів зі значним ризиком;
- г) тимчасові науково-виробничі колективи, проєктні групи.

5. Опосередкована участь держави в інвестиційному розвитку окремих організацій та суб'єктів господарювання характерна для:

- а) стратегії активного втручання в інвестиційну діяльність;
- б) стратегії децентралізованого регулювання інвестиційної діяльності;
- в) змішаної стратегії регулювання інвестиційної діяльності;
- г) правильної відповіді немає.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. *Метафізика економіки: монографія*. Київ: Знання, 2007. 718 с.
2. Безпарточний М. Г. Забезпечення стійкого економічного розвитку державних підприємств. *Інноваційна економіка: науково-виробничий журнал*. 2019. № 5–6. С. 75–79.
3. Бодров В. Г. *Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб.* / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. Київ: «Академія», 2010. 520 с.
4. Бабяк Н. Д. *Державно-приватне партнерство: навч. посіб.* Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2016. 404 с.
5. Ведунг Е. *Оцінювання державної політики і програм: навч. посіб.* Київ: Всеуweitо, 2003. 350 с.
6. Вольська О. М. Теоретичні засади ефективності державного управління соціальним розвитком. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2012. Том 6, № 3. С. 167–175.
7. Гавкалова Н. Л., Гагарінов О. В. Концептуальні засади розроблення стратегії трансформації підприємства у стан системно досконалої бізнес-організації. *Економіка розвитку*. 2017. № 3. С. 74–84.
8. Гордієнко А. М., Гнедіна К. В. Інтегрована звітність як інструмент забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання. *Юність науки – 2015: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез доповідей Міжнародної студентської науково-практичної конференції (м. Чернігів 23–24 квітня 2015 р.): у 9 ч.* Чернігів: ЧНТУ, 2015. Ч. 4. С. 45–47.
9. Гудзь Ю. Ф. Акмеологічний підхід у формуванні стратегії розвитку економічного потенціалу підприємства АПК. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15(1). С. 95–100.
10. Длугопольський О. В. *Теорія економіки державного сектора: навч. посіб.* Київ: ВД «Професіонал», 2007. 592 с.
11. Єфремов Д. П. *Економіка суспільного сектору: навч. посіб.* / Єфремов Д. П., Федірко Н. П. Київ КНЕУ, 2014. 351 с.
12. Зюзь Д. В. Генеза інституту власності та роль держави в трансформації відносин власності. *Ефективність державного управління: зб. наук. пр.* Львів: Вид-во ЛРІ НАДУ. 2017. № 2. С. 102–110.
13. *Економіка державного сектору: навч. посіб.* / І. Й. Малій, М. К. Галабурда. Київ: КНЕУ, 2007. 280 с.

14. Іващук І. О., Орнат М. Р. Інвестиційні пріоритети економічних реформ Китаю в умовах глобальної нестабільності. *Економічний аналіз*: зб. наук. пр. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2015. № 2. С. 309–316.

15. Суспільні фінанси і суспільний вибір. *Два протилежних бачення держави* / Д. М. Б'юкенен, Р. А. Масгрейв; пер. з англ. А. Ю. Іщенко. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 176 с.

16. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: монографія; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2013. 536 с.

17. Кадала В. В. До визначення поняття господарської діяльності на залізничному транспорті. *Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове видання*. 2015. № 4. С. 160–163.

18. Національна модель неоіндустріального розвитку України: колективна монографія / В. П. Вишневський, Л. О. Збаразська, М. Ю. Заніздра, В. Д. Чекіна та ін.; за заг. ред. В. П. Вишневського. Київ НАН України, Інститут економіки промисловості, 2016. 518 с.

19. Розвиток інституціонального середовища промислового виробництва з урахуванням галузевої специфіки: монографія / Л. Л. Стариченко, Д. Ю. Череватський, Ю. С. Залознова та ін.; за заг. ред. О. І. Амоші. Київ: Інститут економіки промисловості, 2016. 160 с.

20. Крейдич І. М., Вістяк Г. І. Теоретичні аспекти поняття економічної політики розвитку підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Економіка»*. 2012. Вип. 12. С. 12–17.

21. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С. Д. Дзюбик, О. С. Ривак. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ «Знання», 2014. 423 с.

22. Мороз В. В., Сафронова О. М., Олійник Н. І. Регуляторна політика у сфері господарської діяльності: конспект лекцій. Київ: НАДУ, 2017. 180 с.

23. Макаренко І. О. Сучасні тенденції складання і подання корпоративної звітності. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір*: збірник наукових праць НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2014. Випуск 1(105). С. 410–415.

24. Клименко О. В. Державна регуляторна політика у сфері господарювання в умовах європейської інтеграції: адміністративно-правове забезпечення: монографія; Міністерство внутрішніх справ України, Державне НДІ. Київ; Вінниця: Нілан, 2016. 201 с.

25. Кравчук І. В. Оцінювання державної політики в Україні: монографія / І. В. Кравчук; Національна академія державного управління при Президентові України. Київ: К.І.С., 2013. 272 с.

26. Лігоненко Л. О. Систематизація трактувань змісту поняття «економічне управління підприємством». *Економіка і управління*. 2012. № 3. С. 61–66.

27. Ратинська І. С. Формування інституту незалежних директорів в системі управління акціонерними товариствами державного сектору економіки України. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. № 1. С. 59–69.

28. Строцький Р. Є. Публічне управління у сфері економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2015 (824), С. 106–124.

29. Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 334 с.

ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Вплив політичного стану суспільства на економіку держави.
2. Формування курсу національної валюти та важелі державного впливу на нього.
3. Поняття та суть облігацій.
4. Методи управління підприємствами і організаціями публічного сектору: міжнародний досвід та вітчизняна практика.
5. Ринок праці та зайнятість.
6. Державне управління соціальним розвитком.
7. Методи та інструменти реалізації грошово-кредитної політики в Україні.
8. Економічні важелі ринкової економіки.
9. Інфляція – суть, основні поняття та державне регулювання.
10. Державна інвестиційна політика та механізми її реалізації в процесі суспільно-економічних реформ.
11. Форми і методи державного регулювання сфери житлово-комунального господарства в Україні.
12. Цілі та інструменти бюджетно-податкової політики при здійсненні анти-кризових заходів.
13. Особливості податкової системи України.
14. Механізми державного регулювання паливно-енергетичного комплексу в Україні.
15. Механізми оптимізації масштабів публічного сектору в економіці України.
16. Інституційні складники публічного сектору в економіці України.
17. Механізми управління природними ресурсами та екологізацією економіки в умовах децентралізації.
18. Суспільний вибір як механізм колективного прийняття рішень та публічного управління розвитком економіки.
19. Державне управління процесу утворення та діяльності госпітальних округів.
20. Механізми фінансування інвестиційних індикаторів (показників) моніторингу та оцінювання в системі управління, орієнтованого на результат проєктів у сфері публічно-приватного партнерства.
21. Суспільний вибір як механізм колективного прийняття рішень та публічного управління розвитком економіки.
22. Роль Міністерства фінансів України в грошово-кредитній політиці держави.
23. Соціальне страхування як базовий елемент державної політики щодо працездатного населення.
24. Монетарна політика держави.

25. Механізми формування й реалізації державної промислової політики в Україні.

26. Методи управління підприємствами й організаціями публічного сектору: міжнародний досвід та вітчизняна практика.

27. Державне регулювання діяльності природних монополій у ринкових умовах.

28. Основні напрями фінансово-економічної політики держави.

29. Основні напрями антимонопольної політики України.

30. Поняття конкуренції та добросовісної конкуренції на ринку.

31. Державне регулювання екологічної безпеки курортних міст.

32. Державна служба – особливості реформи.

33. Державне регулювання природних і спеціальних монополій в Україні.

34. Формування кадрового капіталу державної служби.

35. Напрями розвитку фінансово-економічної політики держави: проблеми та перспектива.

36. Методи та інструменти реалізації грошово-кредитної політики в Україні.

37. Поняття, суть та функції грошового обігу.

38. Основні повноваження та функції Національного банку України.

39. Управління структурними зрушеннями в національній економіці.

40. Цілі та інструменти бюджетно-податкової політики під час здійсненні антикризових заходів.

41. Механізми оптимізації масштабів публічного сектору в економіці України.

42. Державне регулювання ринку праці та зайнятості.

43. Державна політика підтримки малого і середнього підприємництва в Україні.

44. Податкова система держави та її вплив на економіку.

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

Дубель Михайло Володимирович

**ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДЧНИЙ ПОСІБНИК**

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 12.11.2023
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,86.
Тираж 30. Зам. 58.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018